

sermone ab eodem nostro interprete sunt translati; A quibus turbabamur, minime repererunt. Quapropter Hebraicæ atque Chaldaicæ veritati, et multis libris Latinis, qui illa non habebant, sed per omnia duabus illis linguis concordabant, credentes, omnia illa superflua prorsus abrasimus, veluti in multis hujus libri locis apparet, et præcipue in libris Regum, ubi major pars erroris inveniebatur. Nunc vero omnes qui hoc volumen sunt lecturi rogamus, quatenus nullo modo prædictas partes, vel versus superfluos huic operi amplius adjungant. Satis enim lucet in quibus locis erant, quia rasura pergaræni eadem loca non celat. Interdicimus etiam auctoritate Dei et nostræ congregationis, ne quis huic librum, magno labore præparatum, inhoneste tractare, vel ungula sua per scripturam vel marginem ejus aliquid notare præsumat (2).

(2) Infra legitur :

Ex actis capituli generalis ord. Cisterc. anni 1196.

Ad petitionem Domini quondam Lugdunensis archiepiscopi, qua petit emendari lectionem evangelicam de Passione Domini, quæ juxta Matthæum in Ramis Palmarum legitur, injungitur abbati de Firmitate, ut in Cluniacensi et Lugdunensi ecclesia quid inde sentiant, diligenter inquirat, et in sequenti Capitulo studeat nuntiare.

Anno 1200.

Scribatur in textu beati Matthæi evangelistæ ubi deest, *Diviserunt sibi vestimenta mea.*

Hæc censura invenitur in codice Bibliorum apud Cisterciense monasterium, cujus abbas secundus Stephanus prædictum codicem exarari curavit, ut testatur hæc clausula : *Anno 1109 ab incarnatione Domini liber iste finem sumpsit scribendi, gubernante Stephano II abbate cœnobium Cisterciense.*

SERMO BEATISSIMI STEPHANI

IN OBITU PRÆDECESSORIS SUI.

(MANRIQUE, *Annal. Cistere.* ad. an. 1109, c. 1, n. 19.)

Si in amissione tanti boni æquales nos reddidit C tristitia, debilis consolator erit, qui indiget consolatione. Amisistis venerabilem Patrem et rectorem animarum vestrarum; amisi ego non solum Patrem et rectorem, sed socium et commilitonem, et in bellis Dei singularem athletam; quem venerabilis Pater Robertus ab incunabilis religionis, unica domo singulari doctrina; pari pietate nutriverat. Deest nobis, sed non Deo; et si non Deo, nec nobis deerit. Hoc enim peculiare et proprium sanctorum est dum a vita discedunt, relinquere corpus amicis, et amicos in mente deferre. Corpusculum et singulare pignus dilectissimi Patris habemus, et ipse nos omnes pio affectu in mente deduxit. Et si ipse deductus ad Deum, inseparabili amore conjunctus est cum eo; et nos qui in eo sumus, similiter conjunxit. Quid amplius dolendum? Felix sors, felicior eu-

taliter contigit, felicissimi nos ad talem præsentiam evecti: nihil enim jucundius evenisse potest Christi athletis, quam trabea carnis relicta ad eum evolare, pro cujus amore tot perpassi sunt labores. Accepit pugnator bravium, apprehendit cursor præmium, victor assecutus est coronam, possessor nobis postulat palmam. Quid igitur dolemus? Quid lugemus gaudentem? Quid tristamus super plaudentem? Quid mœstis vocibus queruli coram Domino provolvimus, si evectus ad sidera, dolet de hoc (si dolere possunt beati) ille qui assiduo desiderio similem nobis deprecatur finem. Non doleamus super militem securum, doleamus super nos constitutos in prælio, et tristes mœstasque voces in orationes vertamus, deprecantes triumphatorem Patrem, ne rugientem leonem, et sævum adversarium de nobis triumphare patiatur

SANCTI STEPHANI EPISTOLÆ.

I.

Stephani abbatis et Cisterciensium epistola ad Ludovicum regem cognomine Crassum.

(Æstat inter epistolas S. Bernardi numero quadragesima quinta. Vide Opera S. Bernardi, infra.)

II.

*Stephani abbatis, Hugonis Pontiniacensis, Bernardi ac Clara-Valle aa Honorum papam.
(Est epistola S Bernardi quadragesima nona.)*

ADMONITIO IN CHARTAM CHARITATIS.

Hanc Cisterciensis ordinis primam constitutionem, CHARTÆ CHARITATIS nomen a suis auctoribus accepisse, testantur in primis omnia illius manuscripta, ac subinde plures Romani pontifices; maxime vero Eugenius III, Anastasius IV, Adrianus IV, Alexander III et Clemens IV. Qui dum illam singuli confirmarunt, hoc illi nomen constanter asseruerunt. Nec sane desunt hujus tam honorificæ nuncupationis rationes. Nam præterquam quod Clemens IV hoc eam nomine insignitam ait, a CHARITATE quam undecunque spirant illius decreta: Calixtus II, qui primus eam singulari diplomate consecravit, eandem omnium tam abbatum et monachorum ejusdem ordinis, quam episcoporum in quorum parochiis prima illorum monasteria constituta fuerant consensu ac deliberatione communi ac mutua charitate sancitam fuisse declarat. Tantum vero abest ut aliquam illius auctores, terrenæ alicujus, ut ipsi loquuntur, commoditatis seu rerum temporalium exactionem suis fratribus per illam imponere tentaverint, quin potius illis, si quando penuriam aut ruinam eorum aliqui incurrerent, subsidium a cæteris maxima cum charitate suppeditari voluerunt. Adde quod quemadmodum eorum successores in ejusdem constitutionis prologo censuerunt, hæc ipsa constitutione mutuae pacis præcaventis naufragium, statuerunt quo pacto quove modo, imo qua CHARITATE, monachorum per abbatias, in diversis partibus mundi constitutas corporibus divisi, animis indissolubiliter conglutinentur. Hæc de nomine hujus constitutionis.

Quod autem spectat ad decreta quæ in illa continentur, omnia illa ad duo potissimum capita referuntur; nempe ad morum institutionem et ad regimen ordinis seu administrationem. Ac primum quidem illius caput moribus instituendis Regulam S. Benedicti præscribit, eamque unicam, utpote sufficientem, si accurate et ad litteram observetur. Cætera vero illius capita regimini personarum ac monasteriorum administrationi subserviunt, dum visitationes monasteriorum, electiones abbatum, Patrum abbatum auctoritatem, capituli generalis celebrationem et alia id genus sapientissime moderantur; quibus, ut hoc obiter moneam, omnem hujus ordinis jurisdictionem, superioritatem et auctoritatem ad abbates proprios, ad Patres abbates et ad capitulum generale revocare velle videntur.

De auctore vero hujus constitutionis hoc nobis apparet vero similis, nimirum S. Stephanum Cistercii tertium abbatem, præcipuum quidem illius fuisse auctorem, non tamen unicum. Nam, ut supra meminimus, eadem constitutio consensu ac deliberatione communi omnium abbatum et monachorum sancita est, quemadmodum Calixtus II, Eugenius III et Clemens IV disertis verbis profitentur.

Cæterum etsi non constet quo præcise anno conscripta sit, certissimum est eam anno millesimo centesimo secundo nono ab eodem summo pontifice Calixto II fuisse confirmatam.

CHARTA CHARITATIS

Nomasticon Cisterc. Paris. 1664, fol.)

Antequam abbacie Cistercienses florere inciperent, dominus Stephanus abbas et fratres sui ordinaverunt, ut nullo modo abbacie in alicujus antistitis Diœcesi fundarentur, antequam ipse decretum inter Cisterciense cœnobium et cætera ex eo nata exaratum et confirmatum, ratum haberet, propter scandalum inter pontificem et monachos devitandum. In hoc ergo decreto prædicti fratres mutuae pacis futurum præcaventis naufragium elucidaverunt et statuerunt, suisque posteris reliquerunt, quo pacto quove modo, qua charitate, monachi eorum per abbatias in diversis mundi partibus corporibus divisi, animis indissolubiliter conglutinentur. Hoc etiam decretum chartam charitatis vocari censebant, quia ejus statutum omnis exactionis gravamen propulsans, solam charitatem et animarum utilitatem in divinis et humanis exseruitur.

INCIPIT CHARTA CHARITATIS.

CAPUT PRIMUM.

De singulari inter personas hujus ordinis consensione circa sensum et præxim Regulæ S. Benedicti cæterosque alios usus ac cæremonias.

Quia unius veri Regis, et Domini, et Magistri, nos omnes servos licet inutiles, cognoscimus, idcirco abbatibus et confratribus nostris monachis,

A quos per diversa loca Dei pietas per nos miserimos homines sub regulari disciplina ordinaverit, nullam terrenæ commoditatis, seu rerum temporalium exactionem imponimus. Prodesse enim illis, omnibusque sanctæ Ecclesiæ filiis cupientes, nihil quod eos gravet, nihil quod eorum substantiam minuat, erga eos agere disponimus: ne dum nos abundanter